

ЗАРОБІТНА ПЛАТА В УКРАЇНІ

Щербатюк І.

Національний університет харчових технологій

Заробітна плата являє собою один з основних факторів і показників рівня соціально-економічного життя кожної країни, колективу, людини. Ринкова економіка залежить від рівня заробітної плати, тому що саме вона забезпечує попит на товари та послуги, стимулює керівників підприємств ефективно використовувати робочу силу та модернізувати виробництво.

Тенденції заробітної плати є чи не найактуальнішим питанням української економіки, адже саме показники рівня праці визначають базисні макроекономічні параметри, такі як стандарти соціального захисту, сукупний платоспроможний попит і темпи економічних трансформацій. Розмір заробітної плати є індикатором, що визначає загальний життєвий рівень працівників. Від її рівня, частки у валовому внутрішньому продукті залежить також розвиток економіки загалом.

За оцінками експертів Євросоюзу, мінімальна зарплата має становити від 2 до 2,5 від розміру прожиткового мінімуму, щоб відповідати вимогам Європейської соціальної хартії. Прожитковий мінімум у нинішньому його вигляді, який визначається за діючою методикою, ніколи не дозволить Україні наздогнати передові країни за рівнем заробітної плати, а отже, й рівнем життя громадян. Більше того, за Законом «Про прожитковий мінімум» [2], склад споживчого кошика, тобто набору товарів і послуг, необхідних для задоволення першочергових потреб людини, повинен змінюватися не рідше, ніж раз на п'ять років. Однак переглядали споживчий кошик останній раз у 2000 р.

Розмір зарплати в Україні демонструє стійку тенденцію до зростання. Так, протягом останніх 9 років середня зарплата в країні зростає майже в 3,5 рази — з 928 грн. у 2006 р. до 3189 грн. у 2014 р. [1]. Зростання тривало і до початку 2014 р., згідно з оперативною інформацією Державної служби статистики України, в січні 2014 року середня зарплата в країні склала 3189 гривні, тоді як значне збільшення середньої заробітної плати не заплановане на 2014 р. [1].

Останнім часом в Україні склалася така негативна тенденція: працівникам не виплачують їх зароблені гроші. І мова йде не просто про порушення КЗпП України або Закону України «Про оплату праці», згідно з якими працівникові зобов'язані видавати зарплату двічі на місяць. Існують набагато більші порушення — невплата зарплати протягом місяця, кварталу, року, а іноді й кількох років. Тому однією з найбільш гострих залишається проблема своєчасності виплати заробітної плати в Україні. Зокрема, з початком економічної кризи порушення права працівника на своєчасну виплату заробітної плати набуло системного характеру. У 2008 — 2010 р. загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати збільшилась більш, ніж удвічі — з 668,7 млн. грн. на початок 2008 р. до 1 473,3 млн. грн. на початок 2010 року. Станом на початок 2014 року заборгованість із виплати заробітної плати, згідно з даними Державної служби статистики України, становить 808,2 млн. грн., що у 1,5 рази менше порівняно з розмірами заборгованості, накопиченої на початок 2011 року [4].

В Україні за роки незалежності виникло багато проблем заробітної плати. Однією з найбільш гострих є глибока диспропорція між вартістю життя і фактичною ціною праці. Наявність цієї проблеми зумовлена тим, що в Україні відбувається реформування системи заробітної плати, яке не завершене й досі [3, с. 81]. Ще однією проблемою забезпечення належного рівня заробітної плати є інститут мінімальної заробітної плати, який не виконує покладеної на нього функції. Мінімальна зарплата в нашій країні є значно нижчою порівнюючи з країнами Європи [3, с. 82].

Наступною проблемою є значна диференціація рівня заробітної плати за видами економічної діяльності та регіонами. Найвищий рівень заробітної плати спостерігається у фінансових установах та на підприємствах авіаційного транспорту, а серед промислових видів діяльності — на виробництві коксу, продуктів нафтопереробки, готових металевих виробів та видобуванні паливно-енергетичних корисних копалин, де заробітна плата працівників перевищує середній показник по економіці в 1,5-2,0 рази. Серед регіонів найнижчий рівень заробітної плати (на 30,3 % менший від середнього по країні) зафіксовано у Тернопільській області, натомість найвищий (відповідно в 1,7 рази більший) спостерігається у місті Києві. Середня заробітна плата працівників Київської, Дніпропетровської, Запорізької та Донецької областей також перевищили показник у цілому по країні (на 0,9 %-14,0 %) [1].

У нинішніх кризових умовах актуальною темою сьогодення є проблема виплати заробітної плати у «конвертах». Виплата заробітної плати у «конвертах» — тягар сучасності, який несе за собою багато негараздів як країні так і кожному з нас [5, с. 4].

В Україні регулювання заробітної плати здійснюється на макро- та мікроеко-номічному рівнях, які взаємозв'язані, але ці два рівні є відносно незалежними і самостійними. Головною метою макро- та мікроекономічного регулювання за-

робітної плати в Україні є формування незалежних умов для забезпечення виконання заробітною платою всіх власних її функцій і підвищення на цій основі матеріального та соціально-культурного рівня життя працюючого населення.

Отже, можна зробити висновок, що рівень заробітної плати є нижчим порівняно з розвинутими країнами, хоча до кризового періоду були зроблені кроки щодо підвищення рівня життя населення та посилення цільової спрямованості соціальних програм. Водночас залишається ряд проблем заробітної плати в Україні, що потребують термінового вирішення: ліквідація порушень законодавства про

заробітну плату, подальше підвищення основних соціальних гарантій і наближення їхнього рівня до прожиткового мінімуму, «детінізація» заробітної плати населення. Вирішення останніх стане одним із напрямків реформування економіки України на шляху до сталого економічного зростання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: офіційний сайт статистики. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.2000. № 966-XIV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — №38. — 348 с.
3. Матвієнко П. До питання державного регулювання оплати праці в Україні / П. Матвієнко // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — 2013. — №4. — С. 79-89.
4. Розміри заборгованості із зарплати за регіонам України [Електронний ресурс] / Податки та бухгалтерський облік. — Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua>
5. Скрипник О. Шляхи підвищення заробітної плати / О. Скрипник // Праця і зарплата. — 2011. — № 18(742). — С. 4-5.

Науковий керівник: Біла І. С.